
**Kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län och åklagare vid
Åklagarmyndigheten, City åklagarkammare i Stockholm, för långsam
handläggning av en förundersökning m.m.**

Anmälan

AA begärde i en anmälan, som kom in till JO den 15 oktober 2007, att JO skulle granska Polismyndighetens i Stockholms län handläggning av en förundersökning om försök till grov misshandel m.m. Han uppgav bl.a. följande. När han den 28 juli 2005 tjänstgjorde som ordningsvakt i Stockholm attackerades han av en knivbeväpnad man som upprepade gånger försökte hugga honom i ansiktet. Mannen greps på platsen och överlämnades till polis. Trots att det gått två år sedan händelsen inträffade har han ännu inte blivit förhörd av polisen. Han har vid kontakter med polismyndigheten fått besked om att polisanmälan blivit liggande utan åtgärd.

Utredning

Till anmälan hade fogats en kopia av polisanmälan i ärende K183799-05. Vissa handlingar infordrades från polismyndigheten, varvid bl.a. följande kom fram.

Den 28 juli 2005 upprättades en polisanmälan avseende försök till grov misshandel och brott mot knivlagen. Enligt anmälan hade en man försökt hugga AA ett flertal gånger i ansiktet. Mannen, som greps i anslutning till händelsen, antecknades som skäligen misstänkt samma dag. Den misstänkte fördes på grund av skador med ambulans till sjukhus. En polisman hävde där gripandet. Varken den misstänkte eller målsäganden kunde höras i anslutning till händelsen. Däremot förhördes ett par vittnen på platsen. Förundersökning inleddes av polismyndigheten den 29 juli 2005. Några utredningsåtgärder hade därefter inte vidtagits i ärendet.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande om handläggningen av ärendet.

Polismyndigheten (tf. biträdande länspolismästaren BB) kom i december 2007 in med ett remissvar till vilket hade fogats två bilagor: Rikspolis-styrelsens allmänna råd om ledningen av förundersökning i brottmål beslutade den 16 december 1997 (FAP 403:5) och lokal överenskommelse mellan åklagar-kamrarna inom

Stockholms län och Polismyndigheten i Stockholms län avseende ledningen av förundersökning i brottmål (bilagorna här utelämnade).

Polismyndigheten, som uppgav att den inför yttrandet inhämtat upplysningar från City polismästardistrikt, anförde bl.a. följande.

Bakgrund

På kvällen torsdagen den 28 juli 2005 inträffade den händelse på Casino Cosmopol på Kungsgatan i Stockholm som föranledde att aktuell anmälan upprättades samma dag. En ordningsvakt, AA, blev utsatt för vad som kom att rubriceras som försök till grov misshandel. Av anmälan framgår att gärningsmannen greps och fördes till S:t Görans sjukhus där gripandet hävdades. Något förhör kunde inte hållas med gärningsmannen p.g.a. hans skador och språkförbistringar. Beslut fattades dock om skälig misstanke mot honom angående brotten försök till grov misshandel och brott mot knivlagen. Inte heller kunde något förhör hållas med AA eftersom han befann sig i ett chocktillstånd. Två vittnesförhör hölls däremot på casinot. Ytterligare fem vittnen finns antecknade i ärendet.

Av ärendehistoriken har vidare framgått följande: Beslut om förundersökning fattades omgående efter anmälan upprättande och dagen därpå, den 29 juli 2007 fattades beslut om polisiär förundersökningsledning och en fu-ledare, kriminalinspektör CC, utsågs. Därtill finns några anteckningar över åtgärder i ärendet av administrativ karaktär. Några utredningsåtgärder har dock inte vidtagits i ärendet.

Kriminalinspektör DD, gruppchef på våldgruppen, har i skriftliga anteckningar meddelat att hon är ansvarig för aktuellt ärende i egenskap av fu-ledare sedan den 20 februari 2006. Enligt uppgift från City polismästardistrikt har hon hållit ett målsägandeförhör i ärendet den 21 november 2007.

Polismästardistriktets bedömning

City polismästardistrikt har i huvudsak uppgivit följande: City polismästardistrikt beklagar att handläggningen av AA:s anmälan om försök till grov misshandel blivit orimligt lång utan att aktiva åtgärder har vidtagits för att driva ärendet framåt. Mord, utpressningsbrott och andra fullbordade grova våldsbrott har prioriterats före försök till grov misshandel. Det är naturligtvis ändå inte godtagbart att ett målsägandeförhör inte kommit till stånd under den tid som gått sedan anmälan gjordes eller att andra aktiva åtgärder inte vidtagits för att på annat sätt driva ärendet framåt.

Distriktet har vidtagit åtgärder för att i möjligaste mån undvika situationer som denna i framtiden. Våldgruppen får tillskott av personal. Gruppen har också nyligen omorganiserats för att bli mer flexibel. En översyn av distriktets ärendefördelningsplan syftar till att omfördela ärenden och på så sätt bättre styra personalresursen mot verksamhetens behov. Utöver dessa åtgärder kommer distriktet att påbörja ett arbete med kvalitetssäkring av brottsutredningsverksamheten. Bland annat kommer Brottsförebyggande rådets rapport "Misshandel mellan obekanta – kan fler brott klaras upp?" (2007:12) att användas vid kvalitetssäkringen av utredningar kring misshandel.

Med de konkreta åtgärder som nu redovisats har distriktet ambitionen dels att utredningen i AA:s ärende ska kunna slutföras inom kort på ett rättssäkert sätt, dels hyser distriktet förhoppningen om att komma till rätta med handläggnings-tiderna avseende våldsbrott. Även i fortsättningen kommer dock fullbordade våldsbrott som mord, dråp och grov misshandel att prioriteras. Distriktet har ändå ambitionen att väsentligt minska handläggningstiderna även för andra brott och att mer aktivt driva utredningarna i syfte att snabbare kunna redovisa ärendena.

Polismyndighetens bedömning

Polismyndigheten kan inledningsvis konstatera att aktuellt ärende inte handlagts i enlighet med gällande lagstiftning och andra vid tidpunkten för händelsen gällande regler om ledning av förundersökning. Därtill ska läggas det beklagliga faktum att ärendet, mot bakgrund av de särskilda omständigheterna, inte handlagts/prioriterats på ett tillfredsställande sätt. Den kritik som myndigheten nu riktar mot City polismästardistrikt hänför sig särskilt till följande omständigheter:

Beslutet om polisiär fu-ledning från den 29 juli 2005 är fattat av polismyndigheten; se närmare uppgifter i ärendehistoriken. Eftersom brottet inte är (var) av enkel beskaffenhet och en skäligen misstänkt fanns vid tidpunkten för beslutet var detta felaktigt. Ärendet borde istället ha underställts åklagaren. Aktuell beslutsfattare har enligt uppgift från polismästardistriktet inte kunnat dra sig till minnes hur hon resonerande inför det beslut hon fattade. Efter kontroll med åklagarmyndigheten, City åklagarkammare, har kunnat konstateras att noteringar om ärendet saknas. Med anledning av det sagda kan polismyndigheten bara beklaga att ett felaktigt beslut tagits i ärendet, vilket emellertid nu är överlämnat till åklagarmyndigheten.

I likhet med vad City polismästardistrikt själv framfört angående ärendets konkreta handläggning, måste polismyndigheten även i övrigt framföra kritik mot att ärendets handläggningstid dragit ut på tiden. Det är enligt myndighetens mening framför allt oacceptabelt att något målsägandeförhör inte kommit till stånd. Det framstår därutöver som anmärkningsvärt att ett ärende av detta slag, av prioriteringsskäl, inte kunnat slutredovisas tidigare. Utöver detta måste även beslutet att häva gripandet av den misstänkte ifrågasättas. Den polisman som hävde gripandet har tillfrågats, men inte kunnat dra sig händelsen till minnes.

Polismyndigheten får avslutningsvis framhålla det beklagliga i handläggningen av aktuellt ärende och beklagar även det missnöje och frustration som detta inneburit för AA. Det är emellertid myndighetens uppfattning att resultatet av AA:s JO-anmälan tillsammans med de förbättringsåtgärder som vidtagits vid City polismästardistrikt väsentligt ska minska risken för att något liknande inträffar i framtiden.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över polismyndighetens remissvar.

I augusti 2008 inforrades från polismyndigheten ärendehistoriken i det aktuella ärendet och från Åklagarmyndigheten, City åklagarkammare i Stockholm, diarieblad i ärende AM 135595-07. Av handlingarna framgick att handläggningen av ärendet alltjämt pågick.

Mot denna bakgrund inhämtades muntliga upplysningar från bl.a. inspektören DD (gruppchef, våldsbrott – City polismästardistrikt) och kammaråklagaren EE (City åklagarkammare i Stockholm).

DD upplyste bl.a. följande. Hon höll 5-6 förhör i november och december 2007 och skickade därefter handlingarna till kammaråklagaren EE omkring Luciadagen 2007. Hon stötte därefter på honom 3-4 gånger för att få nya direktiv i ärendet. Precis innan hon skulle gå på semester, den 30 juli 2008, träffade hon EE och fick då nya direktiv. Begärda journalanteckningar har förhoppningsvis kommit in under semestern. Eventuellt kan det därefter återstå någon åtgärd innan ärendet är slutfört.

EE upplyste bl.a. följande. Han fick ärendet den 6 december 2007 och samma dag kom det in ett antal handlingar, bl.a. förhørsprotokoll. Han upprättade efter kontakter med DD den 11 december 2007 en tjänsteanteckning i vilken han angav att journalblad skulle rekvireras. Vidare antecknade han att DD skulle höra den

misstänkte i ärendet dels som misstänkt, dels som målsägande med anledning av en motanmälan som gjorts av denne. Förhör, som hållits med den misstänkte, kom in i januari 2008. Han träffade DD i slutet av juli i år och diskuterade ärendet. – Han känner inte igen att DD skulle ha ”stött på honom” ett antal gånger för att få direktiv. Såvitt han minns hade de efter december 2007 kontakt i juli 2008. Det kan dock ha varit någon telefon-kontakt dessemellan, men det är inget han minns säkert. Han har väntat på att få journalanteckningarna. – Han betraktade inte det aktuella ärendet som hög-prioriterat. Ett fåtal utredningsåtgärder kvarstår. Han avser att så snart som möjligt när utredningen är klar fatta beslut i åtalsfrågan.

Eftersom ledningen av förundersökningen överlämnades till åklagare först i december 2007 fann jag inte tillräcklig anledning att remittera ärendet till Åklagarmyndigheten.

Bedömning

Enligt 23 kap. 3 § rättegångsbalken (RB) ska beslut att inleda en förundersökning fattas av polismyndighet eller åklagaren. Har förundersökningen inletts av polismyndigheten och är saken inte av enkel beskaffenhet, ska ledningen av förundersökningen avseende brottet övertas av åklagaren, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet.

En förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning ska den läggas ned (23 kap. 4 § andra stycket RB).

Det är undersökningsledaren som har ansvar för förundersökningen i dess helhet. Han ska se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rätts-säkerhetsintressen tas till vara. Undersökningsledaren ska också ge dem som biträder honom behövliga direktiv för arbetet (1 a § förundersökningskungörelsen, 1947:948, FUK).

I juli 2005 upprättades den aktuella polisanmälan om bl.a. försök till grov misshandel och en person antecknades som skäligen misstänkt. I likhet med polismyndigheten konstaterar jag därför att förundersökningsledarskapet i ärendet redan inledningsvis rätteligen skulle ha överlämnats till åklagare. Det dröjde emellertid till december 2007 innan så skedde. Det är högst anmärkningsvärt att det alltså kom att dröja så lång tid som två år och fyra månader – och först efter det att JO remitterat ärendet – innan polismyndigheten uppmärksammade att förundersökningen borde vara åklagarledd.

Av utredningen framgår vidare att det dröjde lika lång tid från det att förundersökningen inleddes till dess att någon utredningsåtgärd – målsägandeförhör med AA – vidtogs i ärendet. Som förklaring till att handläggningen drog ut på tiden har polismästardistriktet i huvudsak hänvisat till att vissa andra brottstyper har prioriterats före försök till grov misshandel.

Jag kan i och för sig ha viss förståelse för att polisen på grund av arbetsituationen måste prioritera utredningar av vissa brott framför andra. Enligt min mening är det

dock helt oacceptabelt att ett ärende av det aktuella slaget ligger obearbetat under så lång tid som nu varit fallet. Det förefaller märkligt om sådan brottslighet inte skulle höra till de ärenden som prioriteras och det är oroväckande att polismästardistriktet lade en sådan utredning åt sidan under drygt två års tid. Polismyndigheten har också framhållit det beklagliga i handläggningen av ärendet.

Enligt remissvaret i december 2007 uppgav polismästardistriktet att ambitionen var att utredningen inom kort skulle kunna slutföras på ett rättssäkert sätt. Flera förhör hölls också under november och december 2007 men sedan stannade handläggningen av ärendet återigen av – inte ens i början av september 2008 var utredningen färdigställd. Med hänsyn till vad som upplysts synes en möjlig förklaring till detta ha varit bristande kommunikation mellan EE och DD.

Oavsett hur det förhåller sig med den saken anser jag att det gränsar till nonchalans att med anledning av ett yttrande till JO uppge att ambitionen är att utredningen, som redan legat för fäfet under drygt två års tid, ska kunna slutföras inom kort för att därefter låta månad efter månad förflyta utan att säkerställa att ärendet aktivt drivs fram mot ett avgörande. Såvitt framgår av utredningen gick i princip hela första halvåret 2008 utan att DD och EE lyckades etablera någon kontakt med varandra och diskutera hur arbetet med ärendet skulle fortskrida. Enligt DD stötte hon på EE några gånger för att få direktiv men utan resultat. Han har å sin sida uppgett att han inte känner igen detta men att det kan ha varit så att de hade någon telefonkontakt före sommaren. Han väntade dock på att journalanteckningarna skulle inkomma från polisen. Jag är förvånad över uttalandena.

EE borde givetvis när han blev ansvarig för utredningen ha agerat betydligt mer aktivt i sin egenskap av förundersökningsledare för att driva förundersökningen framåt – inte minst med beaktande av att denna avsåg ett allvarligt brott begånget för relativt lång tid sedan. Exempelvis borde han, när han i januari 2008 fick det begärda förhøret men inte journalanteckningarna, inom kort ha kontaktat utredaren i stället för att – såsom nu synes ha varit fallet – endast passivt avvakta.

DD borde å sin sida naturligtvis inte – med tanke på ärendets ålder och bakgrund – ha nöjt sig med de resultatlösa påstötningarna utan i stället ha uppmärksammat sina chefer på saken som i sin tur hade fått ta upp frågan med berörd åklagare eller dennes chef.

Jag kan således sammanfattningsvis konstatera att handläggningstiden i ärendet inte varit förenlig med det skyndsamhetskrav som föreskrivs i 23 kap. 4 § RB. Polismyndigheten förtjänar allvarlig kritik för sin bristfälliga handläggning av ärendet och EE förtjänar kritik för att han inte, sedan han övertog förundersökningsledarskapet, mer aktivt verkade för att driva förundersökningen framåt. Jag utgår från att ärendet nu, såsom upplysts från polis och åklagare, kommer att slutföras inom kort.

Vad som i övrigt kommit fram i ärendet föranleder inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.